

2.11.2017

EOAK/1404/2017

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Päivi Pihlajisto

YLIOPISTON MENETTELY TUTKIJATOHTORIN REKRYTOINNISSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Turun yliopiston menettelyä tutkijatohtorin rekrytoinnissa. Kantelija pyysi tutkimaan, onko rekryointipäätöksen tehnyt johtaja toiminut hyvän hallintotavan vastaisesti. Kantelijan näkemyksen mukaan johtaja vääristeli hänen ansioitaan ja vääristelyä hyväksikäyttäen valitsi tutkijatohtorin tehtävään henkilön, jonka ansiot ovat häntä selvästi heikommat.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin selvitys Turun yliopistolta.

3 RATKAISU

3.1 Yliopiston selvitys

Yliopiston mukaan tutkijatohtorin tehtävään rekrytointi on tehty tehtävän hakuilmoituksessa mainittujen kriteerien valossa tehtävää hakeneiden henkilöiden ansioiden ja sopivuuden vertailun perusteella. Tutkijatohtorin rekrytoinnin keskeiset perusteet käyvät ilmi rekrytoinnin yhteydessä tehdystä perustelumistiosta. Hakijoiden ansioiden vertailemiseksi on tehty yhteenveto hakijoiden ansioista. Kolme kärkihakijaksi katsottua henkilöä on kutsuttu haastatteluun. Keskeisimmät perusteet, miksi kantelijaa ei valittu haastateltavien hakijoiden joukkoon, olivat seuraavat:

Tutkijatohtorin pääasiallinen työtehtävä on harjoittaa alan tutkimusta ja julkaista alan tieteellisiä julkaisuja. Kansainväliset vertaisarvioidut julkaisut olivat keskeinen arviointikriteeri hakijoiden tieteellistä ansioituneisuutta arvioitaessa. Yliopiston mukaan kantelijan CV:stä/julkaisuluettelosta puuttuvat lähes kokonaan kansainväliset vertaisarvioidut julkaisut. Suurin osa kantelijan hakemusasiakirjoissaan mainitsemista julkaisuista on lehtiartikkeleja, joilla ei katsottu olevan juurikaan merkitystä tieteellisen ansioituneisuuden kannalta. Tehtävään valitulla sen sijaan mainitaan useita kansainvälisiä vertaisarvioituja julkaisuja hakemukseen liitettyssä julkaisuluettelossa. Yliopiston mukaan kantelijan CV:n ja julkaisuluettelon tarkastelua ja arvioimista vaikeutti se, että niitä ei oltu tehty tehtävän hakuilmoituksessa mainittujen yliopiston ohjeistusten mukaisesti.

Tehtävään valitun tutkimushanke katsottiin John Morton -keskuksen toimintaan sopivaksi. Hanke katsottiin innovatiiviseksi ja ajankohtaiseksi ja sen arvioitiin tuovan merkittävää lisäosaamista keskuksessa tehtävään muuhun tutkimukseen. Koska John Morton -keskuksen pääasiallinen toimintakieli on englanti, tehtävään valitun kaksikielisyys (suomi ja englanti) ja englannin kielen hallitseminen toisena äidinkielenä katsottiin merkittäväksi ansioksi rekrytoinnissa.

Yliopiston mukaan tutkijatohtorin tehtävään rekrytointi on tehty objektiivisen harkinnan pohjalta kaikkien rekrytointiprosessissa ilmi tulleiden seikkojen kokonaisarvioinnin perusteella. Tehtävään valittiin kokonaisarvioinnissa ansioituneimmaksi ja sopivimmaksi katsottu hakija. Kantelijan tai muidenkaan hakijoiden ansioita ei ole vääristelty rekrytointiprosessissa, vaan ne on otettu objektiivisesti ja tasapuolisesti huomioon. Yliopiston näkemyksen mukaan tutkijatohtorin tehtävään rekrytointi on tehty säädösten, määräysten ja yliopiston käytäntöjen mukaisesti. Yliopiston mukaan rekrytointiprosessiin liittyvä asiakirja-aineisto tukee tätä yliopiston näkemystä.

3.2 Asian arviointi

Yliopistolain (558/2009) 32 §:n 1 momentin mukaan yliopiston henkilöstön palvelussuhde on työsuhde. Kantelussa on siis kyse työsopimuslain mukaisesta tehtävän täyttömenettelystä yliopistossa. Työsopimuslaissa ei ole nimenomaista säännöstä tehtävän täyttömenettelystä.

Yliopistolain 30 §:n mukaan yliopistossa sovelletaan hallintolakia sen hoitaessa julkista hallintotehtävää. Em. tarkoittaa, että tutkijatohtorin tehtävän täyttömenettelyyn sovelletaan perustuslain 21 §:stä juontuvia hallintolaissa lähemmin säädettyjä hyvän hallinnon perusteita, vaikka kyse onkin rekrytoimisesta yksityisoikeudelliseen työsuhteeseen. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että yliopiston on kohdeltava tehtävän hakijoita tasapuolisesti ja selvitettävä valintaprosessissa asiat huolellisesti.

Päätöksen perustelujen tarkoituksena on selvittää, miksi tehtyyn ratkaisuun on päädytty. Tehtävään nimeämisasiän valmistelussa kokonaisarviointiin ratkaisevasti vaikuttaneet seikat on esitettävä ja perusteltava asianmukaisesti. Perustelut muodostuvat hakijoiden ansioiden selostamisesta ja vertailemisesta sekä vertailun perusteella tehdystä arvioinnista ansioituneimmasta hakijasta. Perustelut tulee kirjata päätösasiakirjaan tai muistioon, jotta hakijat ja myös esimerkiksi kanteluviranomainen saavat tiedon perusteista ja voivat arvioida sekä ottaa kantaa nimitysratkaisun lainmukaisuuteen ja ratkaisijan harkintavallan käyttöön. Hyvin tehty ja kirjattu hakijoiden ansioiden vertailu paitsi osaltaan varmistaa ratkaisun lainmukaisuutta ja antaa tietoa viranhakijoille, myös osaltaan varmistaa ratkaisijan oikeusturvaa päätöksentekijänä. Se myös vähentää tarvetta asian jälkikäteiseen tutkimiseen.

Kantelussa on kysymys Turun yliopiston Pohjois-Amerikan tutkimuksen John Morton -keskuksessa haettavana olleesta tutkijatohtorin tehtävästä. Työpaikkakuvauksen mukaan tehtävän kelpoisuusvaatimuksista on säädetty Turun yliopiston johtosäännössä. Työpaikkakuvauksen mukaan tutkijatohtorin tehtävänä on harjoittaa alan tutkimusta ja opetusta sekä julkaista Pohjois-Amerikan tutkimukseen liittyviä tieteellisiä julkaisuja. Tutkijatohtori osallistuu myös keskuksen hallintotehtäviin johtajan tukena. Tutkijatohtorilta edellytettiin soveltuvaa tohtorintutkintoa ja todennettua kykyä itsenäiseen tieteelliseen työhön Pohjois-Amerikan tutkimuksen saralla, tehtävässä tarvittavaa opetustaitoa sekä erinomaista englannin kielen suullista ja kirjallista taitoa.

Rekrytointia koskevan perustelumuistion mukaan tutkijatohtorin paikkaa haki 20 henkilöä. Muistion mukaan haastatteluun valittiin kaksi tohtorin tutkinnon suorittanutta henkilöä ja yksi, jolla oli väittelylupa. Kaikilla hakijoilla todettiin olevan Pohjois-Amerikan tutkimukseen liittyvä tutkimushanke ja relevanttia työkokemusta. Muistiossa kuvataan haastatteluun valittujen ansioita, mutta siitä eivät ilmene muiden hakijoiden nimet ja ansiot. Haastatteluun kutsuttujen ansioita ei ole vertailtu muiden hakijoiden ansioihin.

Hallintolain 45 §:n perusteluvaihe huomioon ottaen katson perustelumuistion olevan puutteellisen. Muistiosta ei ilmene, millä perusteella kolme hakijaa ovat valikoituneet haastateltaviksi. Vain haastatteluun kutsuttujen hakijoiden välillä on tehty ansiovertailu. Niillä, joita ei ole kutsuttu haastatteluun, ei näin ollen ole ollut mahdollisuutta tutustua valintapäätöksen perusteluihin omalta osaltaan. Muiden kuin haastatteluun kutsuttujen hakijoiden tiedot käyvät ilmi hakijayhteenvedosta.

Laillisuusvalvojan tehtävänä on valvoa noudatetun menettelyn lainmukaisuutta. Lisäksi oikeusasiamies voi ottaa kantaa siihen, onko harkintavaltaa käytetty lain sallimissa rajoissa. Rekryointipäätöstä tehtäessä kysymys on kokonaisarviointista. Nimittäjällä on harkintavaltaa muun ohella sen suhteen, miten haettavana olleen tehtävän asettamia vaatimuksia ja hakijoiden ansioita painotetaan. Tämä koskee esimerkiksi hakijoiden koulutuksen, työkokemuksen sekä tehtävään perehtyneisyyden keskinäistä painotusta hakijoita vertailtaessa. Oikeusasiamies voi arvioida suoritettuja ansiovertailuja lähinnä nimitysmuistioiden ja asiassa saatujen selvitysten perusteella siitä näkökulmasta, onko ansiovertailu tehty harkintavallan rajoissa. Sen sijaan oikeusasiamies ei voi tehdä ansiovertailua hakijoiden kesken uudelleen, eikä varsinkaan ottaa kantaa siihen, kuka hakijoista olisi tehtävään henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivin tai kuka hakijoista olisi tullut nimittää tehtävään.

Saadun selvityksen perusteella minulla ei ole ilmeistä syytä epäillä, että nimittäjälle kuulunutta harkintavaltaa olisi edellä todetusta perustelumuistion puutteellisuudesta huolimatta ylitetty.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2 esittämäni käsityksen Turun yliopiston tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Turun yliopistolle.

Kantelu ei anna minulle aiheita muihin toimenpiteisiin.